Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

การพัฒนาทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

The Development Of Life Skills On Local Development According To The Principle Of Sufficiency Economy Of Matthayomsuksa 3 Students Using Project Approach

พรพนา รัตนพงษ์ไชย (Pornpana Ruttanapongchai)*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัด การเรียนรู้แบบโครงงาน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน 3) ศึกษาความสามารถในการทำโครงงาน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 4) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนปัญญาวรคุณ จำนวน 42 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน 2) แบบวัดทักษะชีวิตก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) แบบประเมินความสามารถในการทำโครงงาน 5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ที่ปรึกษา อ. ดร. มนัสนันท์ น้ำสมบูรณ์ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

M.Ed in educational Social Studies at Faculty of Education , Sipakorn University. Thesis Adviser : Manasanan Namsomboon, Ph.D.

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความสามารถในการทำโครงงาน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

Abstract

The purposes of this research were to: 1) compare the life skills on local development according to the principle of sufficiency economy of Matthayomsuksa 3 students before and after using project approach. 2) compare the learning achievement on local development according to the principle of sufficiency economy of Matthayomsuksa 3 students before and after using project approach. 3) study the project approach ability on local development according to the principle of sufficiency economy ofMatthayomsuksa 3 students. 4) study the opinion of Matthayomsuksa 3 students toward learning mangement. The sample of this research consisted of 42 Matthayomsuksa 3/1 students studying in the seconds semester during the academic year 2015 in Panyaworakun School.

The instruments were: 1) lesson plans 2) a life skills measurement tool 3) a learning achievement test 4) the evaluation form toward project approach ability and 5) a questionnaire on the opinion of students toward the project approach. The collected data was analyzed by mean ($\bar{x}$) standard deviation (S.D.) t-test for dependent sample and content analysis.

The finding were as follows:

1) The life skills of students on local development according to the principle of sufficiency economy gained after using project approach was higher than before learning at the level of .05 significance.

2) The learning achievement of students on local development according to the principle of sufficiency economy gained after using project approach was higher than before learning at the level of .05 significance.

3) The project approach ability on local development according to the principle of sufficiency economy of Matthayomsuksa 3 students were at the high level.

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

4) The opinions of Matthayomsuksa 3 students toward the learning management using project approach were at the high level.

บทนำ

สภาพสังคมในทศวรรษใหม่ เป็นยุคของความเร็วและความล้ำสมัยของเทคโนโลยี การสื่อสาร ความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม การหล่อหลอมรวมความคิดและความเชื่อของกลุ่มคน ที่บุคคลในสังคมจะต้องตั้งรับ ซึ่งจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างมากนี่เอง ได้ส่งผลกระทบต่อเด็กวัยเรียนที่ดำเนินชีวิตท่ามกลางกระแสเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง ตลอดจนการเผชิญสิ่งยั่วยุหรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัว ก่อให้เกิดปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างมาก โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชนที่มีทักษะชีวิตต่ำ ขาดภูมิคุ้มกันทางสังคมที่ดี เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานไปแล้ว อาจเป็นคนที่ไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตครูจึงต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้ผู้เรียนมีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกัน ให้รอดพ้นจากการครอบงำความคิดของสื่อเทคโนโลยี และตั้งรับต่อการก้าวรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551:1) สอดคล้องกับวนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี (2546 : คำนำ) ที่กล่าวว่า การมีพื้นฐานชีวิตที่ดีงามและมั่นคงเพื่อทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างรอดปลอดภัยจากความทุกข์ทั้งหลาย นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาชีวิตมนุษย์ ที่จำเป็นจะต้องพัฒนาทั้งด้านองค์ความรู้และทักษะชีวิต

ทั้งนี้การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 พบว่าการรอบรู้ในสาระวิชายังไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้เพื่อดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน โรงเรียนต้องส่งเสริมความเข้าใจเนื้อหาวิชาการให้อยู่ในระดับสูงด้วยการบูรณาการสอดแทรกทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เข้าไปในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งทักษะชีวิตและอาชีพเป็นทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นในการทำงานในยุคที่แข่งขันกันด้านข้อมูลข่าวสารและการดำรงชีวิตที่มีความซับซ้อน ทั้งนี้การที่ผู้เรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะชีวิตให้เพียงพอ (วิจารณ์ พานิช, 2555 : 11-17) ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552-2561 ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างทักษะชีวิตอย่างรอบด้าน เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันพื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับปัญหาและความท้าทายในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : คำนำ)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดแนวทางใน การเสริมสร้างทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียน ทั้งการสอนโดยตรงและการบูรณาการการเรียนการสอนในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนมีและใช้ทักษะชีวิตสามารถเผชิญปัญหาต่างๆรอบตัวได้เหมาะสมกับช่วงวัย รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหาสถานการณ์ให้รอดปลอดภัยจากปัญหาต่างๆ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านทักษะชีวิตที่เน้นให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกนึกคิด ให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล จัดการกับปัญหาและความขัดแย้งต่างๆอย่างเหมาะสมและจัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 1) อีกทั้งองค์การอนามัยโลก (WHO, 1994 : 1) ได้กล่าวว่าทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการปรับตัวและมีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ถูกต้องในการที่จะเผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2555 : 39) ได้รายงานสถานการณ์ด้านคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน พบว่ามาตรฐานความสามารถของผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์ค่อนข้างต่ำ อีกทั้งผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50.0 สอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนปัญญาวรคุณ ระหว่างปีการศึกษา 2555 – 2557 พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 47.27, 40.79 และ 45.71 ตามลำดับ อีกทั้งผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนปัญญาวรคุณ ปีการศึกษา 2555 พบว่า ในมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร อันได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละกลุ่มสาระ สมรรถนะสำคัญ การอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน และผลการทดสอบการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) มีค่าเฉลี่ย 60.70 อยู่ในเกณฑ์ระดับพอใช้ ซึ่งอยู่เกณฑ์ที่จะต้องเร่งพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น (รายงานการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนปัญญาวรคุณ ปีการศึกษา 2555, 2555 : 15)

นอกจากนี้ผลการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 306 คน พบว่า ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีพฤติกรรมด้านตัดสินใจและแก้ปัญหาต่ำกว่าเกณฑ์ 45 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และด้านสัมพันธภาพต่ำกว่าเกณฑ์ 35 คน คิดเป็นร้อยละ 11 ผลการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้เรียนที่มีพฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์ในประเด็นข้างต้น พบว่าในด้านการตัดสินใจและแก้ปัญหาผู้เรียนมีความกังวลและไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ส่วนด้านสัมพันธภาพพบว่าสาเหตุส่วนใหญ่เป็นเพราะมีความชอบ ความคิดที่ไม่ตรงกัน จึงไม่อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นผู้เรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะต่อไปนี้อย่างเร่งด่วน ได้แก่ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหา ทั้งนี้การพัฒนาทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหาสามารถนำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นทักษะการคิดระดับสูงได้ อีกทั้งทักษะการสื่อสาร และทักษะการสร้างสัมพันธภาพเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งทักษะดังกล่าวเป็นทักษะที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของทักษะชีวิต (เอกสารประกอบการประชุมครูและบุคลากรโรงเรียนปัญญาวรคุณ, 2557 : 4)

จากสภาพปัญหาข้างต้นโรงเรียนปัญญาวรคุณจึงได้กำหนดให้มีการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตแก่ผู้เรียน โดยบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มีทักษะชีวิตเป็นภูมิคุ้มกันให้แข็งแกร่ง และตั้งรับต่อการก้าวรุกทางสังคมอย่างรู้เท่าทัน ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะด้านวิชาการ ทักษะชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อความเป็นพลเมืองดีของสังคม ของประเทศชาติ และของโลก (ดวงกมล สินเพ็ง, 2553 : บทนำ) ทั้งนี้สาระเศรษฐศาสตร์ นับเป็นสาระสำคัญสาระหนึ่งในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามในด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม แต่ทั้งนี้พบว่าคะแนนเฉลี่ยการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในสาระเศรษฐศาสตร์ โรงเรียนปัญญาวรคุณ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ระหว่างปีการศึกษา 2555 – 2557 ต่ำกว่าร้อยละ 50.0 และแต่ละปีคะแนนยังลดต่ำลง คือ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 45.75, 37.07 และ 35.18 ตามลำดับ

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและการเรียนรู้ในวิชาเศรษฐศาสตร์จึงต้องเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ได้สืบค้นหรือศึกษาค้นคว้า คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสื่อต่างๆ มีโอกาสแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์เหตุการณ์ต่างๆ มุ่งให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มจากกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติ อันจะเป็นการเสริมสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ใช้ทักษะในการสื่อสารอย่างเหมาะสม ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานจึงเป็นอีกหนึ่งวิธีสอนที่สามารถพัฒนาทักษะชีวิตและองค์ความรู้ของผู้เรียนได้(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 2) การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง เพราะผู้เรียนเป็นผู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการปฏิบัติในสภาพความเป็นจริง ตัดสินใจเลือกศึกษาปัญหาที่สนใจ สำรวจข้อมูล ลงมือปฏิบัติบันทึกและนำเสนอให้ผู้อื่นเข้าใจด้วยตนเอง ผู้เรียนมีโอกาสได้แสดงออกอย่างอิสระ ได้คิดอย่างหลากหลาย คิดอย่างสร้างสรรค์ มีความสุขในการเรียนรู้ นอกจากนั้นการทำงานเป็นกลุ่มทำให้ผู้เรียนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน เกิดความเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น สามารถสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี รู้จักกระตุ้นและจูงใจตนเองทำให้เกิดความพยายามในการทำงานจนประสบความสำเร็จในชีวิต (ลัดดา ภู่เกียรติ, 2544 : 28-29)

ด้วยสภาพปัญหาและความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน
3. เพื่อศึกษาความสามารถในการทำโครงงาน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัญญาวรคุณภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 9 ห้องเรียน รวม 320 คน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนปัญญาวรคุณ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 42 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธี การจับสลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 1 แผน จำนวน 12 คาบเรียน

2. แบบวัดทักษะชีวิตก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1ฉบับ เป็นข้อคำถามเชิงสถานการณ์แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ กำหนดให้ค่าคะแนน คือ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ เรื่องการพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดให้ค่าคะแนน คือ ตอบถูก ได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

4. แบบประเมินความสามารถในการทำโครงงาน เป็นแบบประเมินแบบมาตราประเมินค่า5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ

5. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อและคำถามปลายเปิด

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research)ที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Pre-Experimental Design แบบ One Group Pretest – Posttest Design ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. **การจัดเตรียมโครงการวิจัย** เป็นขั้นที่ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนหน่วยการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน 2) แบบวัดทักษะชีวิต 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบประเมินความสามารถในการทำโครงงาน และ 5) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน

1.2 ให้ผู้เรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปี การศึกษา 2558 จำนวน 42 คน ทำแบบวัดทักษะชีวิตก่อนเรียน จำนวน 50 ข้อ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน จำนวน 30 ข้อ

2. **การดำเนินงานตามโครงการวิจัย** ผู้วิจัยดำเนินการสอนด้วยตนเองตามแผนหน่วยการเรียนรู้ที่ได้สร้างไว้ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

2.1 เวลาที่ใช้ในการทดลอง โดยทำการทดลองสัปดาห์ละ 2 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวม 12 คาบเรียน เป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์ ตามวันและเวลาที่กำหนดไว้ในแผนหน่วยการเรียนรู้

2.2 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยเป็นเนื้อหาในแผนหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้ 1) ตลาดในระบบเศรษฐกิจ 2) กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม 3) เศรษฐกิจพอเพียงกับสหกรณ์ 4) ปัญหาท้องถิ่น และ 5) การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน มีขั้นตอนดังนี้ 1) การเลือกหัวข้อ ผู้สอนอธิบายหลักการสำคัญของเนื้อหาวิชา และให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่สนใจเพื่อการทำโครงงาน 2) การวางเค้าโครงโครงงาน ผู้เรียนกำหนดกรอบการทำโครงงาน และเขียนโครงการ 3) การลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินงานตามขั้นตอนของโครงการที่กำหนดไว้ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เรียนนำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดระบบ และสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล 5) การสรุปผล ผู้เรียนนำข้อมูลมาแปลผล และสรุปเป็นผลการดำเนินการ 6) การนำเสนอผลงาน ผู้เรียนนำเสนอโครงงานด้วยการจัดป้ายนิเทศ และ7) การประเมินผลงาน ผู้เรียนประเมินผลการนำเสนอโครงงานและป้ายนิเทศ

2.4 ผู้วิจัยให้ผู้เรียนทำแบบวัดทักษะชีวิตหลังเรียน จำนวน 50 ข้อ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ แบบประเมินความสามารถในการทำโครงงานหลังเรียน จำนวน 21 ข้อ และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานจำนวน 15 ข้อ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ และแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยรายงานผลการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ จากนั้นจัดพิมพ์รายงานวิจัยฉบับร่าง ปรับปรุง แก้ไข จัดพิมพ์ และส่งรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อขอจบการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียด ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน จากแบบวัดทักษะชีวิตก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบค่าที แบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent)

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความสามารถในการทำโครงงาน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความสามารถในการทำโครงงาน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ทักษะชีวิต เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงความสามารถขณะร่วมกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ประสบการณ์ทั้งของตนเองและผู้อื่นในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยใช้กระบวนการต่างๆ ทั้งการคิดการตัดสินใจ และการแก้ปัญหา ตลอดจนได้ปรับพฤติกรรมของตนเองให้ถูกต้องเหมาะสมและมีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งสอดคล้องกับยุทธ ไกยวรรณ์ (2546 : 14-15) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเน้นให้ผู้เรียนรู้จักดำเนินการตามลำดับขั้นตอนที่วางไว้อย่างเป็นระบบ มุ่งให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ ศึกษาสิ่งที่สนใจในเชิงลึก รู้จักวิธีแสวงหาข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่างๆด้วยตนเองจากระเบียบวิธีที่ใช้เหตุผล สร้างองค์

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ความรู้และสรุปองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆที่สอดคล้องกับทักษะชีวิตหลายประการ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาทักษะชีวิตซึ่งเป็นทักษะทำนองเดียวกับทักษะชีวิตขององค์การอนามัยโลก (WHO, 1994 : 1-3) กรมสุขภาพจิต (2543 : 27) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551 : 2) ที่สรุปได้ว่า ทักษะชีวิตมีองค์ประกอบที่สามารถจัดแบ่งตามพฤติกรรมการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านพุทธิพิสัย ประกอบด้วย ความคิดวิเคราะห์ การคิดวิเคราะห์วิจารณ์ และความคิดสร้างสรรค์ 2) ด้านจิตพิสัย ประกอบด้วย ความตระหนักรู้ในตนเอง ความเห็นใจผู้อื่นความภาคภูมิใจในตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม และ 3) ด้านทักษะพิสัย ประกอบด้วย การสร้างสัมพันธภาพ การสื่อสาร การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และ การจัดการกับอารมณ์และความเครียด แต่ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาทักษะชีวิตตามตัวชี้วัดและสาระสำคัญในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่ปรากฏในโครงสร้างรายวิชา ส23103 สังคมศึกษา 6 ประกอบด้วย 1) ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2) ทักษะการตัดสินใจ 3) ทักษะการแก้ปัญหา 4) ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ และ 5) ทักษะการสื่อสาร

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1) การเลือกหัวข้อ ผู้สอนอธิบายหลักการสำคัญของเนื้อหาวิชา และให้ผู้เรียนกำหนดหัวข้อที่สนใจเพื่อการทำโครงงาน 2) การวางเค้าโครงโครงงาน ผู้เรียนกำหนดกรอบการทำโครงงาน และเขียนโครงการ 3) การลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินงานตามขั้นตอนของโครงงานที่กำหนดไว้ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เรียนนำข้อมูลมาวิเคราะห์และจัดระบบ และสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล 5) การสรุปผล ผู้เรียนนำข้อมูลมาแปลผล และสรุปเป็นผลการดำเนินการ 6) การนำเสนอผลงาน ผู้เรียนนำเสนอโครงงานด้วยการจัดป้ายนิเทศ และ7) การประเมินผลงาน ผู้เรียนประเมินผลการนำเสนอโครงงานและป้ายนิเทศ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้เรียนได้พัฒนาทักษะชีวิตในทุกขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ทั้งนี้ผู้วิจัยจะอภิปรายผลตามลำดับคะแนน ดังนี้

ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นทักษะที่ผู้เรียนมีในระดับมากพบว่าปรากฏในขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล นอกจากผู้เรียนใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์แล้วผู้เรียนจะต้องใช้ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณอีกด้วย เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์บุคคลต่างๆนั้นมีความหลากหลาย ผู้เรียนต้องตัดสินใจกับข้อมูลนั้นๆว่ามีความสัมพันธ์กับประเด็นในการทำโครงงานมากน้อยเพียงใด ผู้เรียนจึงคิดไตร่ตรองข้อมูลที่ได้รับอย่างลึกซึ้ง พิจารณาข้อมูลที่ได้รับว่ามีความถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล และสรุปข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งต่อเนื่องไปถึงขั้นที่ 5 การสรุปผล ผู้เรียนได้ใช้ข้อมูลที่ผ่านการตรวจสอบเรียบร้อยแล้ว ทำให้ผู้เรียนสรุปผลการทำโครงงานและตอบวัตถุประสงค์ในการทำโครงงานได้ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับบรรจง อมรชีวิน (2556 : 2-3) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดหาคำตอบที่ต้องการโดยใช้ข้อมูลที่มาจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือและผ่านการคิดไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล ปราศจากการใช้อารมณ์ความคิดเห็นและการคาดเดา จนสรุปเป็นความรู้และประเมินข้อสรุปนั้นอย่างสมเหตุสมผล

ทักษะการสร้างสัมพันธภาพ เป็นทักษะชีวิตที่ได้รับการพัฒนาในลำดับต่อมา ซึ่งปรากฏในทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน แต่ทั้งนี้ปรากฏชัดในขั้นที่ 2 การวางเค้าโครงโครงงาน ผู้เรียนต้องใช้ทักษะ

การสร้างสัมพันธภาพทั้งกับเพื่อนในกลุ่มและผู้สอน เนื่องจากผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มจึงมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันได้ นอกจากนี้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอน ผู้เรียนจะขอคำปรึกษาในการทำงานด้วยภาษา ท่าทางที่สุภาพเรียบร้อย อีกทั้งผู้เรียนยังแสดงพฤติกรรมที่พร้อมให้ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน เช่น ความตั้งใจในการทำงาน มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น เป็นผลให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น และในขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนต้องลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลร่วมกัน ผู้เรียนจึงต้องรับฟังความคิดเห็นของทุกคน เข้าใจความต้องการของผู้อื่นและตอบสนองอย่างเหมาะสม เพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการ์ดเนอร์ (Gardner, 1993 : 15) ที่ได้กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า การสร้างสัมพันธภาพ หมายถึง การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลรอบข้าง และเป็นมิตรกับบุคคลทุกประเภท รับรู้อารมณ์ ความต้องการของผู้อื่นและตอบสนองต่อผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถโน้มน้าวและชักจูงบุคคลอื่นได้ เพื่อให้ทุกคนทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนทักษะการตัดสินใจและทักษะการสื่อสารพบว่ามีคะแนนอยู่ในระดับเดียวกันดังนี้ ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการตัดสินใจ ในขั้นที่ 1 การเลือกหัวข้อ ผู้เรียนจะถูกกระตุ้น/เร้าความรู้สึกให้เกิดความสงสัยในเรื่องที่เรียนอยากจะสืบสอบให้พบคำตอบในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งหากมีเรื่องที่สนใจหลายประเด็น ผู้เรียนต้องตัดสินใจเลือกประเด็นที่สนใจมากที่สุดเพื่อทำโครงงาน และในขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ ระหว่างดำเนินงาน ผู้เรียนจะเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผนงาน ผู้เรียนต้องตัดสินใจหาวิธีการหรือแนวทางอื่นๆ ที่มีความเหมาะสมที่สุดในการดำเนินงานแทนเพื่อให้การทำงานสำเร็จลุล่วง ซึ่งสอดคล้องกับทิพย์วัลย์ สีจันทร์ และคณะ (2546 : 99) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจ หมายถึง การเข้าใจสถานการณ์และหาทางออกโดยกำหนดทางเลือกไว้อย่างหลากหลาย พิจารณาเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของทางเลือกต่างๆ สอดคล้องกับความต้องการและค่านิยมของตนเองอย่างมีเหตุผล จนได้ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด และนำทางเลือกนั้นมาใช้แก้ปัญหา ส่วนทักษะการสื่อสารเป็นทักษะที่ปรากฏในขั้นที่ 2 การวางเค้าโครงโครงงาน ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อให้แผนการดำเนินงานมีความเหมาะสมเป็นไปตามที่ตกลงกันสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างราบรื่น ในขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนมีการสื่อสารที่ดีกับสมาชิกในกลุ่มและผู้ให้สัมภาษณ์ทำให้ผู้เรียนเกิดจากความเข้าใจที่ตรงกันทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขั้นที่ 6 การนำเสนอผลงาน ผู้เรียนนำเสนอโครงงานโดยใช้คำพูดที่ชัดเจน ตรงประเด็น แสดงท่าทางประกอบการนำเสนออย่างเหมาะสม ทำให้ผู้อื่นเข้าใจในประเด็นที่นำเสนอถูกต้อง และในขั้นที่ 7 การประเมินผลงาน ผู้เรียนมีปฏิกิริยาต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นอย่างเหมาะสม อีกทั้งใช้คำพูดและแสดงท่าทางที่เหมาะสมในการประเมินผลงานของผู้อื่นเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับเพียร์สัน และเนลสัน (Pearson และ Nelson, 1997) ที่กล่าวไว้ว่า การสื่อสาร หมายถึง การสร้างความเข้าใจกับบุคคลอื่น โดยการส่งหรือรับข้อมูล ความคิด ความรู้สึกต่างๆ ผ่านคำพูดและท่าทางอย่างเหมาะสม และเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายเกิดความเข้าใจในเรื่องราวหรือความคิดที่ต้องการสื่อตรงกัน การสื่อสารนั้นจึงมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ส่วนทักษะการแก้ปัญหา พบว่าเป็นทักษะที่ผู้เรียนมีคะแนนการพัฒนาเป็นลำดับสุดท้ายปรากฏในขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนจะต้องเผชิญอุปสรรคในการทำงานทั้งด้านระยะเวลา สถานที่ การรวบรวมข้อมูลการสื่อสารกับผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้เรียนจึงต้องแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินงานตามแผนที่กำหนดต่อไป

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

แต่ทั้งนี้ผู้เรียนยังขาดความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหา เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์จริง ผู้เรียนสับสนกับแนวทางในการแก้ปัญหาและไม่มั่นใจในผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นหลังจากแก้ปัญหาแล้ว เนื่องจากผู้เรียนไม่เข้าใจปัญหา ไม่เห็นสาเหตุของปัญหาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับวัชรา เล่าเรียนดี (2550 : 8) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การแก้ปัญหา หมายถึง การเข้าใจปัญหา มองเห็นสาเหตุของปัญหาและผลที่จะเกิดขึ้นจากปัญหานั้น และใช้ความรู้ประสบการณ์ที่ผ่านมา หาแนวทางในการแก้ไขต่างๆ ตัดสินใจเลือกและกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีเหตุผล เพื่อคลี่คลายปัญหานั้นๆตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ได้ ทั้งนี้โดยภาพรวมผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะชีวิตทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา มูลสาร (2549 : บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนมีทักษะชีวิตในด้านความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับสูงหลังจากที่ได้ทำกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงงาน สอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของเวอร์ดิงเกอร์ และรูดูป (Wurdinger and Rudolph, 2009 : 115-129) พบว่าผลการสำรวจทางออนไลน์ของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและศิษย์เก่าของโรงเรียนมินนิโซตา กล่าวว่าเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะชีวิต โรงเรียนควรมีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะทางวิชาการเพื่อให้นักเรียนได้เป็นผู้วางแผน และเตรียมความพร้อมที่ดีในการเรียนมหาวิทยาลัย การวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนที่ดีต้องสอนทักษะชีวิตเพื่อช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนมหาวิทยาลัยและในชีวิตประจำวัน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขั้นตอน การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีขั้นตอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนได้สืบค้น สืบสอบความรู้เรื่องที่สนใจและหาคำตอบด้วยตนเองจากการลงมือปฏิบัติ ได้ใช้สติปัญญาและทักษะกระบวนการหลายด้านอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 การเลือกหัวข้อ ผู้สอนอธิบายสาระสำคัญของเนื้อหาวิชาซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้ ตลาดในระบบเศรษฐกิจ กลไกราคาในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เศรษฐกิจพอเพียงกับสหกรณ์ ปัญหาท้องถิ่น และการพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากนั้นผู้เรียนจะถูกกระตุ้น/เร้าความรู้สึกให้เกิดความสงสัยในเรื่องที่เรียน อยากจะสืบสอบคำตอบในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะเลือกหัวข้อที่สนใจที่สุดเพื่อการทำโครงงาน ทั้งนี้มีผู้เรียนสนใจทำโครงงาน รวมทั้งสิ้น 5 โครงงาน ขั้นที่ 2 การวางเค้าโครงโครงงาน ผู้เรียนร่วมกันระดมสมองวางแผนการทำโครงงานร่วมกันตามหัวข้อ ดังนี้ 1) ชื่อโครงงานผู้เรียนจะตั้งชื่อให้มีความน่าสนใจและสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เช่น การประกอบอาชีพตามแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การใช้จ่ายอย่างพอเพียง และการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น 2) คณะผู้ทำโครงงาน ผู้เรียนระบุสมาชิกทุกคนภายในกลุ่ม 3) ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เรียนระบุชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาในการทำโครงงาน 4) ที่มาและความสำคัญของโครงงาน ผู้เรียนระบุความสำคัญในการทำโครงงานได้ชัดเจนเป็นเหตุเป็นผล 5) วัตถุประสงค์ของการทำโครงงาน ผู้เรียนจะกำหนดให้มีความสอดคล้องกับชื่อโครงงานและที่มาและความสำคัญของโครงงาน 6) ขอบเขตการทำโครงงาน ผู้เรียนกำหนดประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา และตัวแปรที่ศึกษาไว้ชัดเจน 7) ชิ้นงาน ผู้เรียนกำหนดเป็นป้ายนิเทศและใช้ประกอบการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และ 8) ขั้นตอนการดำเนินการ ผู้เรียนวางแผนเป็นขั้นตอนตามลำดับเพื่อใช้เป็นกรอบใน

การดำเนินงาน ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนด สำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการโดยการสัมภาษณ์ ผู้เรียนร่วมกันเลือกบุคคลที่มีความเหมาะสมในการให้สัมภาษณ์ ลำดับขั้นตอนการสัมภาษณ์อย่างเหมาะสม ช่วยกันจดบันทึกข้อมูลต่างๆที่ได้รับ ซักถามเพิ่มเติมเมื่อมีข้อสงสัย และทบทวนข้อมูลที่ได้รับอีกครั้งเมื่อจบการสัมภาษณ์เพื่อเป็นการตรวจสอบข้อมูลระหว่างผู้เรียนกับผู้ให้สัมภาษณ์ให้เกิดความถูกต้อง พร้อมบันทึกภาพประกอบการทำโครงงาน ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาบันทึกข้อมูลใหม่อย่างเป็นระบบ แยกแยะประเด็นที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องในการทำโครงงาน สรุปข้อมูลที่ได้รับให้มีความชัดเจนและสัมพันธ์กับข้อคำถามที่ตั้งไว้ ขั้นที่ 5 การสรุปผล ผู้เรียนร่วมกันนำข้อมูลจากการวิเคราะห์มาสรุปเป็นผลการดำเนินการ ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลงาน ผู้เรียนร่วมกันทำป้ายนิเทศให้มีความสวยงาม เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์และการตกแต่งให้มีความสัมพันธ์กับโครงงาน และนำเสนอโครงงานได้เหมาะสมชัดเจนอยู่ภายในเวลาที่กำหนด และขั้นที่ 7 การประเมินผลงาน ผู้เรียนประเมินตนเองและประเมินเพื่อนกลุ่มอื่นหลังจากนำเสนอผลงาน และรับการประเมินจากอาจารย์ที่ปรึกษาโครงงาน เพื่อนำผลจากการประเมินไปปรับปรุงผลงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นสอดคล้องกับวัชรา เล่าเรียนดี (2548 : 101) ที่กล่าวว่าการวัดและประเมินโครงงาน จะมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ชิ้นงานหรือโครงงาน ผลการปฏิบัติงาน การร่วมมือกันปฏิบัติและการนำเสนอรายงาน ซึ่งแต่ละประเด็นที่ประเมินควรมีการร่วมมือกันกำหนดเกณฑ์การประเมิน วิธีการประเมินระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับข้อมูลย้อนกลับ ผู้เรียนนำข้อเสนอแนะดังกล่าวไปปรับปรุงแก้ไขในการเรียนครั้งต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับลัดดา ภู่เกียรติ (2544) และพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ (2551 : 39) ที่กล่าวไว้ในทำนองเดียวกันว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ ขั้นที่ 1 การเลือกหัวข้อ เป็นขั้นที่ผู้สอนสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาวิชา ผู้สอนกระตุ้น/เร้าความรู้สึกให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยในเรื่องที่เรียน อยากจะค้นหาคำตอบในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยกำหนดเป็นประเด็นปัญหาเพื่อทำการศึกษาค้นคว้า ขั้นที่ 2 การวางเค้าโครงโครงงาน โดยเขียนเป็นโครงการเพื่อเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาโครงงาน ขั้นที่ 3 การลงมือปฏิบัติ เป็นขั้นที่ผู้เรียนดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดโดยใช้กระบวนการคิดและทักษะกระบวนการต่างๆ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ มาแยกแยะ จำแนกประเภท จัดระบบ และสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล ขั้นที่ 5 การสรุปผล เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาแปลผลโดยอยู่ภายในขอบเขตของข้อมูล และสรุปเป็นผลการดำเนินการที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนด ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลงาน เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาโครงงานมาเขียนรายงานโครงงานและนำเสนอในรูปแบบของป้ายนิเทศ และนำเสนอผลงาน ขั้นที่ 7 การประเมินผลงาน เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะประเมินป้ายนิเทศ และการนำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งจะมีการประเมิน 3 แบบ คือ ผู้เรียนประเมินตนเอง ผู้เรียนประเมินเพื่อน และผู้เรียนได้รับการประเมินจากอาจารย์ที่ปรึกษาโครงงาน

กระบวนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับที่ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) คือ พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญาของบุคคลจะมีการปรับตัวผ่านทางกระบวนการดูดซึมและกระบวนการปรับโครงสร้างทางปัญญา บุคคลจะรับข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่เข้าไปสัมพันธ์กับความรู้หรือโครงสร้างทางปัญญาที่มีอยู่เดิมจนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้น ซึ่งเป็นการสร้างความรู้

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

ความเข้าใจที่คงทนแก่ผู้เรียน เนื่องจากผู้เรียนมีอิสระที่จะศึกษาในประเด็นที่สนใจ (พจนา ทรัพย์สมาน, 2549 : 6) อีกทั้งยังสอดคล้องกับลัดดา ภู่เกียรติ (2544 : 27) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นวิธีการเรียนรู้ที่เกิดจากความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียนที่อยากจะศึกษาค้นคว้าสิ่งที่สงสัยและอยากรู้คำตอบให้ลึกซึ้ง เมื่อผู้เรียนตัดสินใจเลือกเรื่องที่ตนเองสนใจจะทำโครงงาน ผู้เรียนจะวางแผนการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางในการได้ศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อหาคำตอบให้กับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทิศนา แขมมณี (2550 : 138) ที่กล่าวว่าผู้เรียนร่วมกันวางแผนในการทำโครงงานร่วมกัน หาข้อมูลความรู้ที่จำเป็น และลงมือปฏิบัติจริงตามแผนงานที่วางไว้จนได้ข้อค้นพบหรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ซึ่งระหว่างการดำเนินงาน ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการต่างๆในการลงมือปฏิบัติทั้งทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการแก้ปัญหาระหว่างทำโครงงาน และการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นระหว่างทำงานร่วมกันเพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงตามที่กำหนด ดังที่สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ (2545 : 18) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่น การสังเกต การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ความรับผิดชอบ ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักทำงานอย่างเป็นระบบ และยังสอดคล้องกับวราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2551 : 6-7) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน จะกระตุ้นความรู้และประสบการณ์ด้านต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวของผู้เรียนให้แสดงออกมาอย่างเต็มที่ขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม เช่น ทักษะการทำงาน ทักษะการอยู่ร่วมกัน ทักษะการจัดการ ฯลฯ จะถูกนำมาใช้อย่างเต็มตามศักยภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 9-10) ดังที่กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างหลากหลาย และเกิดการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ แบบสหวิทยาการจากการเรียนรู้แบบโครงงาน

ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของนักรบ บุญถาวร (2554 : บทคัดย่อ) พบว่านักเรียนที่เรียนสังคมศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไนสซ์ (Neisz, 2004 : 378) จากการสำรวจพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนได้ก้าวไปสู่วิธีการเรียนอย่างแท้จริงและเป็นการเรียนรู้ที่มีคุณประโยชน์ การวิจัยนี้จึงกระตุ้นให้ครูศึกษารูปแบบการสอนที่จะนำทางให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ซึ่งพบว่าหลักสูตรที่ใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดผลในเชิงบวกได้จริง

3. ความสามารถในการทำโครงงาน เรื่อง การพัฒนาท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ การเลือกหัวข้อ การลงมือปฏิบัติ การวางเค้าโครงโครงงาน การนำเสนอผลงาน การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผล และการประเมินผลงาน ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้วิจัยจะขออภิปรายความสามารถในการทำโครงงานในลำดับแรกและลำดับสุดท้าย คือ ผู้เรียนมีความสามารถในการทำโครงงานด้านการเลือกหัวข้อเป็นลำดับแรก เนื่องมาจากผู้เรียนเกิดความสงสัยต่อเรื่องที่เรียน ทำให้การเลือกหัวข้อจึงสอดคล้องกับเนื้อหาในบทเรียน อีกทั้งผู้เรียนสนใจเรื่องที่ใกล้ตัวหรือเกี่ยวข้องกับตนเอง หัวข้อที่เลือกจึงมีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวัน สภาพความเป็นอยู่ และสภาพท้องถิ่นของผู้เรียนเอง นอกจากนี้หัวข้อที่ผู้เรียนสนใจศึกษาค้นคว้าเพื่อทำโครงงานนั้นยังมีความน่าสนใจและแตกต่างจากโครงงานที่เคยมีการนำเสนอไว้ในการเรียน การสอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในโรงเรียนที่ผู้เรียนกำลังทำการศึกษา การทำโครงงานจึงมีความชัดเจนทำให้การทำงานเป็นไป

อย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนา มัคคสมัน (2550 : 39) ที่กล่าวไว้ว่าการที่ผู้เรียนเป็นผู้ที่กำหนดเรื่องเอง ผู้เรียนจะเลือกหัวข้อที่สอดคล้องกับชีวิตจริง และจะศึกษาอย่างลุ่มลึกลงไปในรายละเอียดของเรื่องนั้น จนพบคำตอบที่ต้องการ ส่วนลำดับสุดท้าย คือ การประเมินผลงาน ผู้เรียนร่วมกันประเมินป้ายนิเทศและการนำเสนอผลงานของตนเองและของกลุ่มอื่นตามเกณฑ์การให้คะแนนที่ผู้สอนกำหนด ผู้เรียนจะปรึกษาหารือร่วมกันก่อนตัดสินใจประเมินเพื่อให้เกิดความยุติธรรมตามความเป็นจริง และเสนอแนะประเด็นต่างๆที่สามารถนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ผลงานมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากส่วนใหญ่การเรียนการสอนผู้สอนจะเป็นผู้ประเมินผู้เรียนฝ่ายเดียว ผู้เรียนจึงไม่ค่อยมีประสบการณ์ในการประเมินมากนัก ผู้เรียนจึงเกิดความสงสัยในวิธีการให้คะแนนตามเกณฑ์การประเมินที่ผู้สอนสร้างขึ้น ผู้เรียนจึงเกิดความลังเลในการให้คะแนน ซึ่งสอดคล้องกับชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553 : 216-225) ที่กล่าวไว้ว่า การประเมินโครงงานเป็นการประเมินผู้เรียนในทุกมิติตามการประเมินตามสภาพจริง โดยใช้วิธีการประเมินที่หลากหลาย และผู้ประเมินสามารถดำเนินการได้หลายบุคคล โดยใช้วิธีการที่หลากหลายเป็นเครื่องมือในการประเมินและสร้างเกณฑ์การประเมินประกอบการตัดสินคุณภาพ

ทั้งนี้ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร อิ่มแสงจันทร์ (2554 : บทคัดย่อ) พบว่าความสามารถในการทำโครงงาน เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและความสามารถในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

4. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต ผู้เรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้เรียนตระหนักได้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีกระบวนการเรียนรู้ที่ปลูกฝังการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองได้วางแผนและลงมือปฏิบัติร่วมกับผู้อื่น เสริมสร้างความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ไม่ได้คาดไว้ ดังเห็นได้จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานที่กำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติร่วมกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้และทักษะชีวิตระหว่างทำโครงงานสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รองลงมา คือ ด้านประโยชน์ของการจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนแบบโครงงานทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจในตนเองจากการลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน ฝึกความรับผิดชอบ รู้จักวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสมและสามารถแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้อง สอดคล้องกับวราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2551 : 6-7) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบโครงงานช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สามารถพึ่งตนเองได้ มีวินัย มีความรับผิดชอบ รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น ฝึกการแก้ไขเฉพาะหน้า เป็นต้น และลำดับสุดท้าย คือ ด้านบรรยากาศการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมีสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนตามความสนใจ ผู้เรียนมีอิสระในการศึกษาค้นคว้านอกห้องเรียนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานและมีความสุขในการเรียน สอดคล้องกับพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ (2551 : 27) ที่กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานส่งเสริมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติบูรณาการความรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และเกิดลักษณะการเรียนรู้ที่มีระบบ พัฒนาทักษะ

การสื่อสาร กระบวน การทำงานกลุ่ม มีสัมพันธภาพระหว่างบุคคล การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา เนื่องจากผู้เรียนเป็นผู้ทำโครงงานและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆระหว่างดำเนินงาน ดังนั้นผู้สอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนแก้ปัญหาจากเรื่องที่ง่ายและใกล้ตัว จนไปถึงเรื่องที่ยากและซับซ้อนในสังคม เมื่อผู้เรียนต้องเผชิญกับอุปสรรค ผู้เรียนจะสามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม

2. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประเมินผลงานของตนเองและผู้อื่น ดังนั้นผู้สอนต้องชี้แจงให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักการประเมินตามสภาพจริง มีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ในการประเมินร่วมกับผู้สอน เพื่อให้การประเมินมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเพื่อการพัฒนาทักษะชีวิต ในลักษณะการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งทำให้ผู้สอนสามารถประเมินผู้เรียนได้ทุกองค์ประกอบของทักษะชีวิตและเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนต่อไป

2. ควรมีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานไปพัฒนาเจตคติของผู้เรียนในด้านจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **“ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “โครงงาน” โดยครูนันทิยาคุมพล.** กรุงเทพฯ : อรรถพลการพิมพ์.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. (2551). **การเสริมสร้าง “ทักษะชีวิต” ตามจุดเน้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับประถมศึกษา-มัธยมศึกษา.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

_____ . (2551). **แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิต บูรณาการเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

_____ . (2551). **การพัฒนาทักษะชีวิตในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ. 2555-2559**. (online). เข้าถึงได้จาก http://www.nesdb.go.th (1 เมษายน 2559)

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). **สอนประวัติศาสตร์ให้เด็กมีความสุข สนุกคิด.** พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิสชิ่ง.

ดวงกมล สินเพ็ง. (2553). **การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมการเรียนรู้ : การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง : กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดวงพร อิ่มแสงจันทร์. (2554). “การพัฒนาผลการเรียนรู้ เรื่อง หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศและความสามารถในการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ทิศนา แขมมณี. (2550). **รูปแบบการเรียนการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิพย์วัลย์ สีจันทร์และคณะ (2546). **การคิดและการตัดสินใจ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือสถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

บรรจง อมรชีวิน. (2556). **Critical Thinking การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หลักการพัฒนาการคิดอย่างมีตรรกะ เหตุผล และดุลยภาพ.** กรุงเทพฯ : สถาบันการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.

นิตยา มูลสาร. (2549). “การสร้างกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยใช้โครงงานเพื่อส่งเสริมความสามารถทางภาษาอังกฤษและทักษะชีวิตของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย.” วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

นักรบ บุญถาวร. (2554). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ.” ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พจนา ทรัพย์สมาน. (2549). **การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแสวงหาและค้นพบความรู้ด้วยตนเอง.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2551). **การสอนคิดด้วยโครงงาน : การเรียนการสอนแบบบูรณาการ.** พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ยุทธ ไกยวรรณ์. (2546). **เทคนิคการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาโครงงาน.** กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

โรงเรียนปัญญาวรคุณ. (2555). **รายงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาโรงเรียนปัญญาวรคุณ**. กรุงเทพฯ. อัดสำเนา

_____ . (2557). **เอกสารประกอบการประชุมครูและบุคลากรโรงเรียนปัญญาวรคุณ**. **โรงเรียนปัญญาวรคุณ**. กรุงเทพฯ. อัดสำเนา

ลัดดา ภู่เกียรติ. (2544). **โครงงานเพื่อการเรียนรู้ : หลักการและแนวทางการจัดกิจกรรม.** กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วนิดา ขาวมงคล เอกแสงศรี. (2546). **หลักการสอนการพัฒนาทักษะชีวิต.** สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2551). **แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน.** กรุงเทพฯ : หจก. เอ็ม ไอ ที พริ้นติ้ง

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์

วัชรา เล่าเรียนดี. (2550). **เทคนิคการจัดการเรียนการสอนและการนิเทศ.** นครปฐม : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.

วัฒนา มัคคสมัน. (2550). **การสอนแบบโครงการ.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุขภาพจิต, กรม. กระทรวงสาธารณสุข. (2543). **คู่มือการสอนทักษะชีวิตเพื่อป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ร.ส.พ.

สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2545). **การจัดกระบวนการเรียนรู้ : เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.** กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.

ภาษาต่างประเทศ

Gardner, Howord. (1993). **Multiple Intelligence : The Theory in Pratice.** New York : Basic Books.

Neisz, Tallia Marie. (2004) **The Project Approach to Learning : How the Project Approach Provides Opportunities for Authentic Learning,** Masters Abstracts International. 42,2 : (April)

Pearson, J. C., and Nelson, P. E. (1997). **An introduction to human communication understanding & sharing.** The United States of America : McGraw – Hill Companies.

World Health Organization (WHO) (1994). **Community based rehabilitation and the health care referral services : a guide for programme managers.** Geneva, Switzerland.

Wurdinger and Rudolph (2009).**A different type of success : teaching important life skills through project based learning.** Minnesota State University, Mankato,USA (115-129)